

Gyermektraumatológia

Szerkesztette

Ács Géza – Hargitai Ernő

Medicina Könyvkiadó Rt. • Budapest, 2001

Tartalom

Előszó	XXVII
------------------	-------

I. ÁLTALÁNOS SZEMPONTOK 1

1. Gyermekbalesetek epidemiológiája, baleseti prevenció, szervezés, dokumentáció (<i>Tasnádi Géza</i>)	3
Gyermekbalesetek gyakorisága	3
A sérülések megoszlása, oka, megelőzése	3
Életkor	3
Nem	4
Szezonáltság	4
Helyszín	4
Testtájék	5
Sérülések fajtája, típusa	5
Sérülés súlyossága	6
Polytrauma	6
Mortalitás	6
Gyakoribb sérülésfajták epidemiológiája, megelőzése	6
Végtagtörés	6
Idegrendszeri sérülések	7
Fedett hasi sérülések	7
Égés	7
Battered Child Syndrom	7
A sérült gyermek ellátásának szervezése	8
Dokumentáció	8
Irodalom	8
2. A gyermekek jogi helyzete, a szülők, gondviselők szerepe (<i>Békefi Dezső</i>)	11
A gyermek helyzete a baleseti ellátásban	11
Jogi szabályozás	12
A kapcsolattartás jogához	15
Az intézmény elhagyásának jogához	16
A tájékoztatáshoz való joghoz	16
Az önrendelkezés és az ellátás visszautasításának jogához	17
Az orvosi titoktartáshoz való joghoz	17
A beteg kötelezettségei kérdéséhez	18
Sajátosan nehéz helyzetek	18
A gyermek elvesztésének kérdései	19

3.	A gyermekkor élettani sajátosságai (<i>Oláh Éva</i>)	21
	A gyermek anatómiai és élettani jellemzői	21
	A gyermekkor fejlődési szakaszai	21
	Anatómiai különbségek a felnőttekkel szemben	22
	Élettani különbségek a gyermekek és a felnőttek között	23
	Irodalom	26
4.	Csecsemő- és gyermeksérültek anaesthesiologiai ellátása (<i>Székely Emőke</i>).	27
	Csecsemők és gyermekek alapvető anatómiai, physiologiai és gyógyszertani sajátosságai anaesthesiologiai szempöngböl	27
	A súlyos sérült ellátása	29
	Súlyos sérült első vizsgálata	29
	Súlyosan sérült gyermek acut ellátása	29
	Intravenás folyadék- és elektrolitpótlás súlyos sérülteknél	31
	Folyadékpótlás	31
	Elektrolitháztartás	32
	Acut sav-bázis eltérések kezelése	33
	Súlyos sérülések fájdalomcsillapítása, deconnexio	33
	Általános anaesthesia	33
	Kábító, illetve nem kábító fájdalomcsillapítók	34
	Epiduralis és spinalis anaesthesia	34
	A súlyos sérültek mütéti anaesthesiája	34
	A narcosis kivitelezéséhez szükséges mütői feltételek	34
	Premedikáció	35
	A narcosis bevezetése, fenntartása	35
	Speciális sérülések anaesthesiologiai ellátásának szempontjai	37
	Koponyasérülések	37
	Maxillofacialis sérülések	39
	Gerincsérülések	39
	Mellkasi sérülések	39
	A szívét ért sérülések	39
	Hasi és urogenitalis sérülések	40
	Cardiorespiratoricus egyensúlyban lévő, konzolidált általános állapotú, traumát elszenvedett csecsemők és gyermekek anaesthesiologiai ellátása	41
	Irodalom	43
5.	Lágyrészsérülések (<i>Kiss Sándor</i>)	45
	A sérülések fajtái	45
	Nyílt mechanikus sérülések	45
	Zárt (fedett) mechanikus sérülések	46
	Kémiai sebek	47
	Termikus sebek	47
	Sugárzás okozta sebek	47
	Alkalmi sebek ellátása	47
	Elsősegélynyújtás	47
	Alkalmi sebek elsödleges ellátása	47
	Rekesz-szindróma (compartment-szindróma)	48
	Irodalom	58

6.	Lágyrészkorrekciók gyermekkorban (<i>Hankiss János</i>)	61
	A gyermek kültakarójának sajátosságai	61
	Sebgyógyulás	61
	A sebek ellátásának alapelvei gyermekkorban	63
	Általános szabályok	63
	Sebvarrat	64
	A bőrpótlás elvei és módszerei gyermekkorban	65
	Lágyrészhány fogalma. A bőrpótlás alapszabályai	65
	A bőrpótlás módszerei	66
	Bőrpótlás szabad teljes és részvastag bőrrel	66
	Helyi lebenyek	68
	Random lebenyek	68
	Érnyeles lebenyek	70
	Távoli lebenyek	71
	Szabad lebenyek	71
	Szöveti expanderek alkalmazása	76
	Hegkorrekció gyermekkorban	77
	Irodalom	78
7.	Gyermekkori érsérülések ellátása (<i>Entz László – Tasnádi Géza</i>)	79
	Irodalom	84
8.	A perifériás idegek és a plexus brachialis sérüléseinek ellátása (<i>Simonka János Aurél</i>)	85
	A perifériás idegek anatómiája	85
	A perifériás idegek sérülésformái és regenerációja	86
	A perifériás idegsérülések vizsgálata	86
	Az idegsérülések műtéti ellátása	87
	Nervus musculocutaneus	88
	Nervus medianus	88
	Nervus ulnaris	89
	Nervus radialis	89
	Nervus axillaris	90
	Nervi digitales	90
	Nervus peroneus communis	91
	A perifériás idegsérülések fizioterápiája	91
	A plexus brachialis sérülései	91
	Irodalom	96
9.	Születési sérülések (<i>Kiss Ákos Levente</i>)	97
	Lágyrészsérülések	97
	Perifériás idegek sérülései	98
	Koponyasérülések és gerincsérülések	100
	Mellkasi sérülések	102
	Hasi sérülések	103
	Végtágtörések, ficamok	105
	Diaphysistörések	105
	Epiphysisleválás	106
	Irodalom	107

10.	Égés, égésbetegség, fagyás (Baksa József)	109
	A bőr fejlődése, anatómiája és élettana	109
	Az égés előfordulása és mortalitása	110
	Az égés patofiziológiája	111
	Égési seb	111
	Égésbetegség	112
	A hemodinamikai zavar keletkezése és következménye	114
	Metabolicus változások	114
	Inhalatiós, respirációs károsodás	115
	Az égés súlyossága	115
	Az égésbetegség „klasszikus” szakaszai	116
	Az égés terápiája	116
	Tennivalók a baleset helyszínén (elsősegély)	116
	Szállítás	116
	Égéskezelés protokoll	117
	Sebkezelés	119
	Konzervatív kezelés	120
	Műtéti kezelés	121
	Fájdalomcsillapítás	122
	Szövődmények	123
	Gyógytorna	124
	Speciális égések ellátása	124
	Inhalatiós égés	124
	Vegyí égés	125
	Elektromos égés	125
	Gondozás	125
	Hegkezelés	127
	Fagyás – lehülés	129
	Irodalom	129

II. SPECIÁLIS SÉRÜLÉSEK 131

11.	A bántalmazott gyermek (Ács Géza)	133
	Történelmi áttekintés	133
	Definíció, gyakoriság	134
	A gyermekbántalmazás diagnózisa	135
	Bőrelváltozások	135
	Arc- és fejsérülése	136
	Csonttörések	137
	Belső sérülések	141
	Szexuális zaklatás	141
	Égési sérülések	141
	Elhanyagolás, psychés károsodások	142
	A bántalmazott gyermek kezelése, megelőzés	142
	Irodalom	142
12.	Epiphyseolysis capitis femoris juvenilis (coxa vara adolescens) (Sükösd László)	143
	Irodalom	150

13.	Pathológiás törések I. Csonttumороk (<i>Szendrői Miklós</i>)	153
	Csontcysták, cystosus tumorszerű csontelváltozások	154
	Juvenilis csontcysta (unicameralis csontcysta)	154
	Aneurysmás csontcysta	158
	Nem ossifikálódó csontfibroma, subperiostealis corticalis defectus, metaphysealis fibrosus defectus	160
	Fibrosus dysplasia.	162
	Egyéb cystosus csontelváltozások, csonttumороk	163
	Gyermekkori rosszindulatú csontdaganatok pathológiás törései	163
	Pathológiás törések atrophias csontokon	164
	Irodalom	166
14.	Pathológiás törések II. Osteogenesis imperfecta (<i>Kiss Sándor</i>)	175
	Irodalom	175
15.	Fáradásos törések (<i>Illyés Árpád</i>)	177
	Irodalom	182
16.	A haemophilia gyermekortopédiai vonatkozásai (<i>Sükösd László</i>)	185
	Irodalom	190
17.	Harapásos sérülések, kígyómarás, rovarcsípés (<i>Kerényi Imre</i>)	191
	Harapásos sérülések.	191
	Kígyómarás	195
	Rovarcsípés	197
	Irodalom	198
18.	A polytraumatisatio gyermekkori sajátosságai (<i>Ács Géza, Hargitai Ernő</i>)	199
	I. Acut szak	201
	Praehospitalis tennivaló	201
	Polytraumatizált gyermek intézeti ellátásának algoritmusa	201
	A beteg beérkezése előtti feladatok	201
	Az első 5 perc az intézetben. Első tájékozódó vizsgálat és resuscitatio	201
	Második 5 perc. Elsődleges vizsgálat és a resuscitatio folytatása	202
	Következő 10 perc. Másodlagos vizsgálat és definitív ellátás	202
	Újabb 10 perc. A másodlagos vizsgálat és a definitív ellátás folytatása	203
	Műtéti beavatkozások	207
	II. Subacut fázis (2–7. nap), a stabilizációs szak	207
	III. Chronicus fázis	207
	Betegszállítás	207
	Polytraumatisációs protokoll (<i>Simonka János Aurél, Bozó Attila</i>)	208
	Irodalom	217

19.	Hypovolaemiás és haemorrhagiás shock (<i>Praefort László</i>)	219
	A shock kórélettana	219
	Hypovolaemiás shock	220
	Haemorrhagiás (vérzéses) shock	226
	Irodalom	228
20.	Gyermekek újraélesztése (<i>Praefort László</i>)	229
	Anatómiai, kórélettani különbségek a gyermekek és a felnőttek között	230
	Basic Paediatric Life Support (gyermekek alapszintű újraélesztése): az eszméletlen gyermek kezelése	231
	Advanced Paediatric Life Support (gyermekek magasabb szintű újraélesztése): a szívmegállás/keringés-megállás kezelése	237
	Szívmegállás/keringésmegállás gyermekkorban	237
	Szívmegállás/keringésmegállás kezelése	237
	Nem kamrafibrillatio vagy nem kamrai tachycardia, azaz asystolia, bradycardia vagy pulzus nélküli elektromos aktivitás (elektromechanikus disszociáció)	237
	Kamrafibrillatio	239
	Irodalom	239

III. DIAGNOSZTIKAI MÓDSZEREK 241

21.	Helyszíni ellátás, anamnézis, betegvizsgálat, szállítás (<i>Szegezsky Dezső</i>)	243
	Teendők a hívás vételekor	243
	Tájékozódás a helyszínen	244
	Auto- és heteroanamnézis	245
	A diagnosztikus munka	245
	Az alapvető életműködések biztosítása. A terápia módszerei	248
	Egyes sérülések helyszíni ellátásáról	253
	A beteg állapotának követése, monitorozása. A szállítás megszervezése, végrehajtása	255
	Irodalom	262
22.	Képalkotó eljárások a gyermektraumatológiai diagnosztikában (<i>Lombay Béla</i>)	263
	Röntgenvizsgálatok	263
	Ultrahangvizsgálat (UH)	264
	Izotópvizsgálatok	265
	Mágneses magrezonanciás diagnosztika (MRI) és mágneses magrezonanciás angiographia (MRA)	265
	Általános elvek a vizsgálóeljárások megválasztásához	265
	Képalkotó eljárások alkalmazása a különböző testtájak (szervek) sérüléseinél	265
	Fej–nyak–gerinc sérülések	265
	A mellkas sérülései	271
	Hasi sérülések	275
	Végtagok lágyrész–csont–ízületi sérülései	278
	Irodalom	280

23. Klinikai és radiológiai mérések (<i>Hargitai Ernő</i>)	283
Klinikai mérések	283
Radiológiai mérések	283
Irodalom	284
24. Arthroscopia a gyermekkorban (<i>Dobos József</i>)	285
Arthroscopia technikája	288
Térdízületi arthroscopia	288
Egyéb ízületek arthroscopiája	294
Vállízület arthroscopiája	294
Könyökízületi arthroscopia	294
Csuklóízület arthroscopiája	295
Felső ugróízület arthroscopiája	295
Irodalom	295

IV. A KEZELÉS ÁLTALÁNOS SZEMPONTJAI 299

25. Antibiotikus kezelés. Antibiotikum- és tetanusprophylaxis (<i>Oláh Éva</i>)	301
Általános szempontok	301
Infectioprophylaxis	304
Az infectiomegelőzés nem gyógyszeres lehetőségei a sebészetben	304
Antibiotikum-prophylaxis	305
Antibiotikum-prophylaxis és -kezelés az egyes sérüléstípusokban	307
Lágyrészsérülések	307
Csontsérülések	309
Áthatoló hasi sérülés	309
Koponyaalapi törés (meningitisveszély)	310
Áthatoló mellkasi sérülés	311
Állatcsípések, marások	311
Intravasculáris katéterek, nosocomialis pneumoniák, osteomyelitisek, sebfertőzések	311
A prophylacticus antibiotikum-adás hatásának lemerése	311
Antibiotikum-prophylaxis és -terápia protokollja	311
Tetanusprophylaxis gyermekkori trauma esetén	312
Irodalom	314
26. Septicus szövődmények kezelése (<i>Kalás László</i>)	315
Septicus szövődmények kezelési elvei	316
Ízületek gennyes gyulladása	321
Chronicus osteomyelitis	321
Irodalom	321
27. Korrekciós beavatkozások gyermekkorban (<i>Fekete Károly</i>)	323
Hossznövekedésbeli zavarok	324
Osteotomiák	325
Korrekciós osteotomiák	325

	Korrektív műtétek a felső végtagon	326
	Supracondylaris osteotomiák	326
	Korrektív műtétek Monteggia-sérülések után	330
	Korrektív osteotomiák a radius és ulna distalis végén	331
	Korrektív műtétek az alsó végtagon	335
	Femurkorrekciók	335
	Korrektív beavatkozások a femur proximalis végén	335
	Korrektív beavatkozások a femur distalis végén	337
	Korrektív műtétek a lábszáron	337
	Korrektív műtétek a tibia proximalis végén	337
	A tibia distalis növekedési zavara	341
	Irodalom	342
28.	Gyermekkori replantációk (<i>Nyárády József</i>)	343
	A replantációval kapcsolatos nomenklatúra	343
	Replantatio indikációi, kontraindikációi gyermekkorban	345
	A műtét technikai része, a replantatio műtétjének protokollja	349
	Irodalom	353
29.	A gyermekkori végtag-amputációk. Prothetizálás (<i>Kullmann Lajos</i>)	355
	Általános műtéti stratégia	356
	Különböző végtagsegmentumok speciális szempontjai a gyermekkorban, választott amputációs technikák	357
	Művégtag-ellátás	360
	Általános szempontok a gyermekek művégtag-ellátásában	360
	Különböző amputációs csonkok prothesis ellátásának speciális szempontjai	361
	Szekunder prevenció és prognózis	363
	Irodalom	364
30.	A rehabilitáció szerepe (<i>Vekerdy Zsuzsanna</i>)	367
	Az egészségügyi rehabilitáció általános megközelítése	367
	Nyílt és zárt koponya sérülés	368
	Gerincvelő-sérülés	372
	Égésbetegség	374
	Egyéb traumás állapotok speciális rehabilitációs szempontjai	378
	Irodalom	378
31.	A fizioterápia szerepe (<i>Nyakas Dóra</i>)	381
	Általános szempontok	381
	A gyermektraumatológiai fizioterápia jelentősége	382
	Szemléleti jellemzők	382
	Életkori sajátosságok a terápiában	382
	A gyógytornászi kezelés szakaszai a sérült gyermeknél	382
	A gyermektraumatológiai fizioterápia célja	383
	A szövődmények megelőzése	383
	A fizioterápia feltétlen indikációs területei a gyermektraumatológiában	384
	A fizioterápiában alkalmazott technikák	384
	Sérülésspecifikus fizioterápia	387

Törések és epiphyseolysisek fizioterápiája	387
A lágyrész sérülések fizioterápiája	388
A kézsérülések fizioterápiás ellátása	388
A perifériás idegsérüléseket követő fizioterápia	390
A fizioterápia szempontjai az intenzív ellátás alatt	390
Amputatio utáni terápia	391
Irodalom	391

V. RÉSZLETES GYERMEKTRAUMATOLÓGIA 393

32. Koponya- és agysérülések (<i>Együd László és Bognár László</i>)	397
Általános diagnosztikai szempontok	397
A koponyasérülések osztályozása	398
Skalpsérülések	398
Koponyatörések	399
Perforáló sérülések	401
Acut traumás agysérülések	401
Postraumás haematomák	402
Epiduralis haematoma	403
Subduralis vérzés (acut, chronicus)	403
Újszülöttkori hátsó scala vérzések	404
Agyállományi vérzés	404
Koponyasérülések késői szövődményei	404
Irodalom	405
33. Maxillofacialis sérülések (<i>Szentirmai Annamária</i>)	407
Általános ismeretek	409
Fogsérülések	409
Mandibulatörés	412
Állkapocsízületi nyúlvány törés	413
Állkapocsízületi ficam	415
Arcközéptörés	415
Centrális arcközéptörések	416
Centrolateralis arcközéptörés	419
Lateralis arcközéptörés	420
Arcközéptörések szövődményei és kezelésük	423
Irodalom	424
34. Gyermekkori szemsérülések (<i>Berta András, Kuhn Ferenc és Mester Viktória</i>)	425
A szemsérült vizsgálata	427
A szemgolyó és környékének mechanikai sérülései	429
A szemhéj sérülései	429
Az orbita sérülései	430
A nervus opticus sérülése	430
A szemgolyó sérülései	430
A szemgolyó és környékének maródásos sérülései	435
Speciális szemsérülések	435
Irodalom	436

35.	Gyermek fül-orr-gégészeti és nyaki sérülések	437
	(<i>Sziklai István</i>)	
	Idegentest-aspiratio és -nyelés	437
	Sérülések a nyakon	438
	Tompa nyaki sérülés	438
	Áthatoló nyaki sérülések	439
	Laryngotrachealis sérülések	439
	Tracheotomia	440
	A garat és a nyelőcső sérülései	440
	Szájgarati sérülések	440
	Hypopharynx-sérülések	441
	Oesophagus sérülései	441
	A fül és a lateralis koponyabasis sérülései	442
	A fülkagyló sérülései	442
	Hallójárat-sérülések	442
	Os temporale fractura	444
	A nervus facialis traumás sérülései	446
	Az orr és orrmelléküregek sérülései	447
	Az orr sérülései	447
	Az orrmelléküregek fejlődése és sérülése	447
	A baleset megelőző tanácsadás lehetőségei a gyermek fül-orr-gégész traumatológiai gyakorlatban	448
	Irodalom	448
36.	Gerincsérülések	449
	(<i>Zsolcai Sándor</i>)	449
	A gerinc fejlődése	449
	A gyermek gerincének anatómiája	451
	Craniospinalis átmenet (C0–CII).	451
	Felső nyaki gerinc (CII–CIII), középső-alsó nyaki gerinc (CIII–CVII), háti gerinc (ThI–ThX), thoracolumbalis átmenet (ThXI–LI), ágyéki gerinc (LII–LV)	454
	A gerinc biomechanikája	454
	A gyermekkori gerincsérülésekről általában	455
	Mentés, diagnosztika, kezelés	460
	A gerincsérülés diagnosztikája	460
	A gerincsérülés általános kezelési elvei	464
	Gyermekkori sérülések lokalizációja, tünetei és kezelése	466
	A nyaki gerinc sérülései	466
	Craniocervicalis átmenet (C0–CII) sérülései	466
	Felső nyaki gerinc (CII–CIII) és középső-alsó nyaki gerinc (CIII–CVII) sérülései	474
	Háti gerinc (ThI–ThX) sérülései	476
	Thoracolumbalis átmenet (ThXI–LI) sérülései	477
	Lumbalis gerinc (LII–LV) sérülése	477
	Irodalom	481
37.	Mellkassérülések	483
	(<i>Tasnádi Géza</i>)	483
	A mellkasi sérülések élettana, tünettana és kezelése	483
	A mellkassérült gyermek megfigyelése	483
	Légzési elégtelenség	484
	Mellkassérülés diagnosztikája és általános kezelési elvei	485
	Gyermekkori mellkassérülések	485

	Fedett mellkassérülés	485
	Penetráló mellkassérülések.	485
	Bordatörés	486
	Légmell (pneumothorax).	486
	Haemothorax, haematopneumothorax	487
	A tüdőparenchyma sérülése	487
	Tüdőégés	487
	Mediastinalis szervek sérülése	488
	Irodalom.	489
38.	Hasi sérülések (<i>Füzesi Kristóf</i>)	491
	A hasi sérülések diagnosztikája és általános kezelési elvei.	491
	A hasfal sérülései	492
	A gyomor-béltractus sérülései	494
	Pancreassérülés	495
	A lép sérülése	498
	A máj sérülése	501
	Penetráló hasi sérülések.	502
	Irodalom	504
39.	Urogenitalis sérülések (<i>Pintér András</i>)	505
	Vesesérülések	505
	Uretersérülések	510
	Hólyagsérülés	510
	Urethrasérülések	512
	Külső nemi szervek sérülései	515
	Irodalom	516
40.	Mozgásszervi sérülések általános vonatkozásai (<i>Ács Géza, Fröhlich Péter, Hargitai Ernő</i>).	517
	A csont gyermekkori sajátosságai, növekedés, a physis (<i>Hargitai Ernő</i>)	517
	Csontképződés	517
	A csont szerkezete és egységeinek működése	518
	Irodalom.	521
	Sérülési formák. Epiphysis-, diaphysis- és metaphysissérülések (<i>Hargitai Ernő</i>)	522
	Szártörések.	522
	Inkomplett törések.	522
	Komplett törések	523
	Ízületi vég sérülései	524
	Az epiphysifuga (physis) sérülései.	524
	Átmeneti törések	528
	Az epiphysiskorong sérülései (a physis érintettsége nélkül)	529
	Szalagsérülések	530
	Ficamok	530
	Irodalom.	530
	Nyílt törések (<i>Fröhlich Péter</i>)	531
	Nyílt törések definíciója, beosztása	531
	Nyílt törések kezelési elvei.	532
	Fixateur externe szerkezetek	534
	Csonthiánypótlás.	534
	Irodalom.	534

	A konszolidáció és zavarai (<i>Hargitai Ernő</i>)	535
	Irodalom.	540
	Posttraumás növekedési zavarok és a remodellatio (<i>Hargitai Ernő</i>)	540
	Posttraumás növekedési zavarok.	540
	Szélességbeli növekedési zavarok	541
	Hossznövekedési zavarok	541
	Komplex posttraumás növekedési zavar	548
	Posttraumás csontdeformitások remodellatiója	549
	A remodellatiók mechanizmusai és azokat befolyásoló tényezők	549
	Az egyes csontdeformitások remodellatiója	551
	A remodellatio értékelése	553
	A physis környékén észlelhető néhány elváltozás	555
	Irodalom.	556
	A mozgásszervi sérülések terápiás alapelvei (<i>Ács Géza, Hargitai Ernő</i>)	556
	Történelmi áttekintés (<i>Ács Géza</i>)	556
	Általános elvek (<i>Hargitai Ernő</i>)	559
	Konzervatív funkcionális kezelés (<i>Ács Géza</i>)	561
	Klinikai és radiológiai kontrollvizsgálatok (<i>Hargitai Ernő</i>)	569
	Extenziós kezelés (<i>Hargitai Ernő</i>)	569
	Minimál invazív beavatkozások (<i>Hargitai Ernő</i>)	573
	Osteosynthesis módszerek (<i>Ács Géza</i>)	584
	Irodalom.	589
41.	A vállöv sérülései (<i>Sánta Sándor</i>)	591
	A humerus proximalis vég törései	591
	Claviculatörések	599
	Clavicula diapysis törései	600
	A kulcscsont medialis vég és a sternoclavicularis ízület sérülései.	605
	A kulcscsont lateralis vég sérülései	607
	Bipolaris clavicula sérülések.	611
	A scapula törései és ficamai	611
	Glenohumeralis subluxatiók és ficamok	616
	Irodalom	619
42.	Felkar diaphysis törések (<i>Sánta Sándor</i>)	621
	Irodalom	627
43.	Könyöktáji törések és physis sérülések (<i>Ács Géza</i>)	629
	A humerus distalis vég törései	635
	Supracondylaris törés	635
	Extenziós törések	636
	Flexiós törések	642
	Epicondylus ulnaris (medialis) törés.	645
	Az epicondylus lateralis (radialis) törése	650
	A humerus condylus lateralisának törése	650
	A humerus medialis condylusának törése	655
	A humerus distalis vég epiphyseolysise	655
	Az alkar proximalis vég törései.	656
	A radius proximalis vég törései	656
	Az ulna proximalis végének törése	664
	Irodalom	666

44.	Monteggia-sérülés, könyökficamok (<i>Ács Géza</i>)	667
	Monteggia-sérülés	667
	Könyökficam	672
	Radiusfej-subluxatio	674
	A radiusfej izolált ficama	674
	Irodalom	675
45.	Alkartörések (<i>Kiss Ákos Levente</i>)	677
	Törések az alkar distalis végén	678
	Töréstípusok	679
	Epiphysistörések	679
	Physistörések (epiphyseolysis)	679
	Metaphysis törések	685
	Törések az alkarcsontok diaphysisén	694
	Töréstípusok	694
	Irodalom	705
46.	A kéz lágyrészsérülései (<i>Bíró Vilmos</i>)	707
	Általános irányelvek	707
	Könnyű kézsérülések	709
	Bőrsérülések	710
	Ínsérülések	712
	Súlyos kézsérülések	718
	Elektromos és termikus sérülések a kézen	720
	Rekonstrukciós irányelvek a kézen	721
	Irodalom	722
47.	Kézfertőzések gyermekkorban (<i>Renner Antal</i>)	723
	Általános rész	723
	Részletes rész	730
	Felületes fertőzések	730
	Az epidermis gyulladása	730
	A körömtájék gyulladása, infectio regionis unguis	735
	A bőr alatti kötőszövet gyulladása, panaritium subcutaneum.	737
	Ujjközi tályog, phlegmone interdigitalis	739
	Kéregtályog, tyloma infectum.	740
	Mély fertőzések	741
	Gennyes ínhüvelygyulladás, tenosynovitis purulenta.	741
	Gennyes ízületi gyulladás, arthritis purulenta.	743
	Gennyes csontgyulladás, ostitis, osteomyelitis purulenta.	747
	A tenyér gennyes gyulladásai, phlegmone palmae	750
	A hüvelyk és a kisujjpárna gyulladásai, abscessus thenaris et hypothenaris.	753
	Alkari mély phlegmone vagy Parona-tér gyulladás, phlegmone antebrachii profunda (in spatium Parona).	753
	Gyulladások a kézháton, infectiones manus dorsalis	755
	Különleges fertőzések az elkülönítő kórisméhez	755
	Irodalom	755

48.	Gyermekkori csontsérülések a kézen (<i>Renner Antal és Zimmermann István</i>)	759
	Általános rész	759
	Metacarpustörések	763
	Phalanxtörések	765
	Ízületi törések	768
	A carpus sérülése	770
	Irodalom	773
49.	Medencetörések (<i>Hargitai Ernő</i>)	775
	Irodalom	782
50.	Csípőtáji sérülések (<i>Hargitai Ernő</i>)	783
	Traumás csípőficam	784
	Combnyaktáji törések	786
	A trochanter major és minor apophyseolysis	795
	Irodalom	795
51.	A femur diaphysis törései (<i>Hargitai Ernő</i>)	797
	Irodalom	807
52.	Térdtáji törések (<i>Ács Géza</i>)	809
	A femur distalis végének törései	810
	A tibia proximalis epiphysisének törései	816
	A tuberositas tibiae avulsiója	821
	Az eminentia intercondyloidea avulsiója	822
	A patella törései	825
	Floating knee	827
	Irodalom	830
53.	A térdízület sérülései (<i>Ács Géza</i>)	831
	Szalagsérülések	835
	Meniscussérülések	841
	Discooid meniscus	841
	Osteochondralis törések	842
	Térdficam	844
	Patellaficam	845
	Irodalom	846
54.	Lábszártörések (<i>Varga Zsigmond</i>)	849
	A proximalis metaphysis törései	851
	A tibia és fibula diaphysis törései	852
	Distalis tibia metaphysis törések	862
	Irodalom	863
55.	A boka szalagsérülései (<i>Dósa Gábor</i>)	865
	Irodalom	876

56.	A boka törései	
	(<i>Ács Géza</i>)	879
	Irodalom	895
57.	A lábtő és a láb sérülései	
	(<i>Bíró Vilmos</i>)	897
	Talustörések.	899
	Talusnyaktörések.	900
	Talustest törése.	902
	A talus osteochondralis törései.	902
	Subtalaris ficam.	903
	Calcaneustörések	903
	Os naviculare, os cuboideum, os cuneiforme törés.	906
	Tarsometatarsalis sérülések	909
	Metatarsustörések.	909
	Az V. lábközépcsont basisának törése	911
	Fáradásos törések	912
	A lábujjak törései	912
	Nyílt törések a lábon	913
	Irodalom	914
	Tárgymutató	915